

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет права та економіки
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Порівняльне конституційне право

Галузь знань	<u>29 «Міжнародне право»</u>
Спеціальність	<u>293 «Міжнародне право»</u>
Назва освітньої програми	<u>Міжнародне право</u>
Рівень вищої освіти	<u>початковий рівень (короткий цикл)</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства к.ю.н., доцент Качурінер Вікторія Львівна	+380975336640	kachuriner22@ukr.net

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальна дисципліна «Порівняльне конституційне право» вивчає організацію й діяльність національних державно-правових систем, які розглядаються як у теоретичному, так і практичному аспектах. Конституційне право відноситься до галузей права, які найбільш швидко розвиваються. Тому завдання навчальної дисципліни порівняльного конституційного права полягає в розвитку і закріпленню у студентів навичок засвоєння та розуміння як позитивних, так і негативних моментів значного й різноманітного досвіду реалізації принципів конституціоналізму, який був накопичений найбільш розвинутими сучасними державами.

Мова навчання – українська.

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова навчальна дисципліна.

Метою вивчення ПКП є оволодіння студентами знань щодо існуючих конституційно-правових систем для проведення самостійних наукових досліджень у сфері конституційного права.

Вивчення ПКП - важливий напрямок юридичної освіти, який має три основні мети: загальноосвітню, правознавчу і практичну.

Загальноосвітнє значення – пов'язане з необхідністю підвищення загального рівня правової культури студентів - майбутніх юристів. Правознавча мета полягає у поглибленні теоретичних знань про моделі правового регулювання статусу особистості, засад суспільного ладу, форми держави. Практична роль курсу обумовлена вивченням позитивних і негативних рис, які є властивими конституційно-правовим і політичним інститутам різних країн. Знання зарубіжної конституційної теорії та досвіду сприятиме кращому розумінню існуючих в Україні конституційно-правових інститутів і проблем, пов'язаних з їхнім функціонуванням, а також удосконаленню національного законодавства.

Формування у студентів техніки критичного мислення, правової ерудиції, здатності орієнтуватися в сучасній політико-правовій реальності є головними **цільми** навчальної дисципліни.

Передумови для вивчення дисципліни. Теорія держави та права.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни **Порівняльне конституційне право** формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати у професійній діяльності.

ЗК 2. Здатність до аналітичних та управлінських здібностей.

ЗК 5. Здатність пропонувати та обґрунтовувати власну позицію.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел за допомогою використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена громадянського суспільства, усвідомлювати цінність принципів сталого розвитку та верховенства права, захисту прав і свобод людини.

ЗК 9. Здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних досягнень у сфері права.

ЗК 10. Здатність до генерування нових ідей при вирішенні практичних завдань.

ЗК 11. Здатність репрезентувати результати власної наукової та професійної діяльності та аргументовано їх обстоювати.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК 1. Знання історичних та політичних процесів розвитку держави, права, окремих правових систем, системи міжнародних відносин.

ФК 5. Уміння самостійно здійснювати наукові дослідження актуальних проблем у сфері міжнародного права, порівняльного правознавства, національного права, визначати нерозроблені або недостатньо розроблені наукові проблеми, готувати та здійснювати публічну апробацію результатів досліджень.

ФК 6. Уміння надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, національного права України та інших держав.

ФК 7. Здатність вільно володіти мовою права і юридичною технікою.

ФК 9. Знання у сфері порівняльного правознавства; розуміння ролі порівняльного цивільного права, порівняльного кримінального права, порівняльного конституційного права, порівняльного судового права для сучасного правозастосування у відповідній сфері.

ФК 10. Здатність застосовувати набуті знання та вміння в практичних ситуаціях, розв'язувати задачі і проблеми у відповідній сфері права, у тому числі міжнародного права.

Навчальна дисципліна ПКП забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

РН 2. Демонструвати знання норм матеріального та процесуального національного та зарубіжного права (конституційного, цивільного, кримінального, адміністративного).

РН 8. Демонструвати знання щодо захисту прав та законних інтересів фізичних осіб у міжнародній, іноземних та вітчизняній національних юрисдикціях.

РН 9. Аналізувати джерела міжнародного публічного права, джерела права у правових системах сучасного світу, джерела міжнародного приватного права.

РН 10. Орієнтуватися в системі міжнародних стандартів прав людини, зокрема Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

РН 11. Пропонувати інструменти захисту інтересів України у різних сферах.

РН 14. Проводити власні дослідження у сфері міжнародного публічного права, порівняльного правознавства, міжнародного приватного права.

РН 17. Збирати, обробляти й упорядковувати інформацію щодо стану міжнародних відносин, зовнішньої політики України.

РН 18. Аналізувати концептуальні підходи щодо вирішення проблем міжнародного та національного права.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- зміст наукової категорії правової системи;
- основні сучасні правові системи;
- форми та механізми міжнародної взаємодії, взаємопроникнення та взаємовпливу сучасних правових систем;
- особливості формування національної правової доктрини;
- місце української правової системи в глобальних процесах права.

Розуміння:

- орієнтуватися в глобальних проблемах правового розвитку сучасного світу, інтеграції України у Європейський правовий простір;
- науково тлумачити особливості формування та розвитку правових систем окремих країн, шляхів розбудови правової системи України;
- працювати з джерелами права, що належать до різних правових систем, орієнтуватися в особливостях правил юридичної техніки;
- виокремлювати, аналізувати філософські та теоретичні засади правової системи певної країни, адаптувати їх стосовно конкретних особливостей вітчизняної правової системи.

Застосування знань (вміння):

- використовувати понятійно-категоріальний апарат юридичної науки для вирішення правових проблем;
- застосувати теоретичні знання про правові системи для кваліфікованого виконання професійних обов'язків.

Аналіз:

упорядковувати набуті знання у вигляді реферату, доповіді або есе.

Оцінювання:

- аргументовано обирати предметні області майбутніх досліджень.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	28/10	28/8	64/ 102	2	3	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	усього	денна форма			усього	Заочна форма		
		у тому числі				у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Поняття, предмет та зміст порівняльного конституційного права	10	2	2	6	15	1	1	8
Тема 2. Теорія конституції та сучасні конституційні моделі	10	2	2	6	15	1	-	8
Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина	14	4	4	6	14	1	1	10
Тема 4. Конституційне визначення форми держави	10	2	2	6	14	1	1	8
Тема 5. Політичні партії і партійні системи в зарубіжних країнах	10	2	2	6	12	-	-	8
Тема 6. Конституційні форми безпосереднього народовладдя. Виборче право та виборчі системи	14	4	4	6	14	1	-	10
Тема 7. Інститут законодавчої влади. Парламентаризм та конституційно-правовий статус парламенту	14	4	4	6	14	1	1	10
Тема 8. Конституційно-правовий статус глави держави	10	2	2	6	14	1	1	10
Тема 9. Конституційно-правовий статус уряду	10	2	2	6	14	1	1	10
Тема 10. Конституційні моделі судової влади та конституційного правосуддя	10	2	2	6	14	1	1	10
Тема 11. Конституційні моделі місцевого управління та місцевого самоврядування	8	2	2	4	14	1	1	10
Усього годин	120	28	28	64	120	10	8	102

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЕКЗАМЕН

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Крім того викладач використовує Google Classroom для розміщення конспектів лекцій, тестових завдань та іншої навчально-методичної літератури. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізі інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денне/заочне
Модуль 1. Порівняльно-правові характеристики засад конституційного ладу		
1	Тема 1. Поняття, предмет та зміст порівняльного конституційного права 1. Порівняльне конституційне право як галузь права, як наука і навчальна дисципліна 2. Предмет і метод конституційно-правового регулювання. 3. Норми конституційного права і конституційно-правові інститути. 4. Система порівняльного конституційного права. 5. Конституційно-правові відносини. Суб'єкти та об'єкти конституційно - правових відношень. 6. Джерела порівняльного конституційного права. 7. Конституційне право України та порівняльне конституційне право.	2 / 1
2	Тема 2. Теорія конституції та сучасні конституційні моделі 1. Поняття конституції, її зміст та функції. 2. Форма і структура конституції. 3. Прийняття, зміна та скасування конституцій. 4. Юридичні властивості конституції. 5. Класифікація конституцій. 6. Конституційний контроль. 7. Загальна характеристика конституції України. 8. Правовий статус Конституційного Суду України.	2 / -
3	Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина 1. Поняття та елементи конституційно-правового статусу людини і громадянина в зарубіжних країнах. 2. Класифікація прав та свобод людини і громадянина в зарубіжних країнах. 3. Обов'язки людини і громадянина в зарубіжних країнах. 4. Інститут громадянства. Правовий режим іноземців та осіб без громадянства. 5. Гарантії конституційних прав та свобод людини і громадянин. 6. Міжнародні гарантії прав людини.	4 / 1
4	Тема 4. Конституційне визначення форми держави	2 / 1

	1. Форма держави як інститут порівняльного конституційного права. 2. Полікратична, монократична та сегментарна форми держави. 3. Конституційне закріплення форми правління. 4. Конституційне закріплення державного устрою. 5. Автономія, її види: політична автономія, адміністративна автономія. 6. Державно-правовий режим у зарубіжних країнах. 7. Відображення політичного режиму в конституційному праві	
5	Тема 5. Політичні партії і партійні системи в зарубіжних країнах 1. Поняття, сутність, функції та основні ознаки політичних партій. 2. Класифікація політичних партій. 3. Партійні системи в зарубіжних країнах. 4. Класифікація політичних партій України.	2 / -
6	Тема 6. Конституційні форми безпосереднього народовладдя. Виборче право та виборчі системи 1. Поняття і види виборів у зарубіжних країнах. 2. Поняття і принципи виборчого права. 3. Виборчі системи у зарубіжних країнах. 4. Виборчий процес у зарубіжних країнах. 5. Референдум і народна законодавча ініціатива. Плебісцит.	4 / -
Модуль 2. Конституційно-правовий статус органів публічної влади		
7	Тема 7. Інститут законодавчої влади. Парламентаризм та конституційно-правовий статус парламенту 1. Поняття, функції та повноваження парламенту 2. Порядок формування, види та структура парламентів 3. Компетенція парламенту. 4. Внутрішня організації парламенту і його палат. 5. Порядок роботи парламенту. 6. Законодавчий процес. 7. Правовий статус парламентаря. 8. Загальна характеристика парламенту України. 9. Склад і структура ВРУ. 10. Повноваження парламенту України. 11. Правовий статус народного депутата України.	4 / 1
8	Тема 8. Конституційно-правовий статус глави держави 1. Поняття і місце глави держави в системі влади. 2. Статус глави держави – монарха. 3. Статус глави держави – Президента.	2 / 1

	4. Основні повноваження глави держави. Порядок заміщення посади глави держави. 5. Правовий статус Президента України. 6. Повноваження Президента України. 7. Відповідальність Президента України.	
9	Тема 9. Конституційно-правовий статус уряду 1. Система органів виконавчої влади. Місце уряду в системі вищих органів. 2. Поняття, склад та структура уряду. 3. Види уряду. Уряд і кабінет. 4. Функції та повноваження уряду. 5. Голова уряду, його конституційно-правовий статус та повноваження. 6. Конституційно-правова відповідальність уряду. 7. Відомства і органи, які функціонують при уряді і його голові. 8. Місце Кабінету Міністрів України в системі органів виконавчої влади. 9. Функції Кабінету Міністрів України. 10. Внутрішня структура то організація роботи. 11. Акти Кабінету Міністрів України.	2 / 1
10	Тема 10. Конституційні моделі судової влади та конституційного правосуддя 1. Поняття судової влади, її місце та роль в системі поділу влади. 2. Конституційні основи організації судової влади. 3. Системи судових органів. Органи і посадові особи, що сприяють здійсненню судової влади. 4. Конституційні принципи здійснення судової влади. 5. Конституційно-правовий статус суддів в зарубіжних країнах. 6. Органи та заклади, що сприяють здійсненню судової влади (прокуратура, адвокатура, інші допоміжні органи). 7. Система судових органів в Україні. 8. Принципи правосуддя в Україні. 9. Правовий статус суддів в Україні.	2 / 1
11	Тема 11. Конституційні моделі місцевого управління та місцевого самоврядування 1. Загальна характеристика та основні принципи місцевого самоврядування. 2. Системи місцевого самоврядування. 3. Порядок формування органів місцевого самоврядування. 4. Структура, склад та порядок роботи органів місцевого самоврядування. 5. Компетенція органів місцевого самоврядування, їх взаємодія з органами державної влади. 6. Місцеве самоврядування в Україні: організаційно-правові засади і принципи діяльності. 7. Рішення органів місцевого самоврядування. 8. Повноваження органів місцевого самоврядування. 9. Система органів місцевого самоврядування в Україні.	2 / 1

	10. Виконавчі комітети місцевої ради. 11. Відповідальність органів місцевого самоврядування в Україні.	
	Разом	28/8

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Порівняльне конституційне право» включаються:

1. Обов'язкове знайомство з науковою літературою відповідно зазначених у програмі тем;
2. Внесення до конспекту розгорнутого плану відповіді на встановлені питання до кожного семінарського заняття, згідно програми курсу.
3. Обов'язкове конспектування матеріалів до тем, винесених на самостійний розгляд студентів, згідно тематичного плану дисципліни;
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Пошукова робота з Інтернет ресурсами.
6. Підготовка до міжсеместрового контролю.
7. Підготовка до екзамену.

Виконуючи самостійну роботу, студент знайомиться з рекомендованою в робочій програмі курсу літературою, яку він бере в бібліотеці чи в Інтернет ресурсах. Прочитані матеріали студент акумулює у власному конспекті у вигляді коментарів та нотаток до кожного пункту плану семінарського заняття та до окремих тем, винесених в робочій програмі на самостійне ознайомлення.

Конспект із виконаним завданням подається викладачу на перевірку під час проведення відповідного семінарського заняття, або в інший, визначений викладачем час.

Загальний підсумок самостійної роботи з вивчення курсу студент показує під час складення екзамену.

Питання з кожної теми, які треба розглянути, вказані у таблиці.

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Порівняльне конституційне право» включається:

1. Обов'язкове знайомство з науковою літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Внесення до конспекту розгорнутого плану відповіді на встановлені питання до кожного семінарського заняття, згідно програми курсу.
3. Обов'язкове конспектування матеріалів до тем, винесених на самостійний розгляд студентів, згідно тематичного плану дисципліни.
4. Підготовка та виконання реферату/доповіді/есе.
5. Пошукова робота з Інтернет-ресурсами.
6. Підготовка до семестрового контролю.
7. Підготовка до екзамену.

Виконуючи самостійну роботу, студент знайомиться з рекомендованою в робочій програмі курсу літературою, яку він бере в бібліотеці чи в Інтернет ресурсах. Прочитані матеріали студент акумулює у власному конспекті у вигляді коментарів та нотаток до кожного пункту плану семінарського заняття та до окремих тем, винесених в робочій програмі на самостійне ознайомлення.

Конспект із виконаним завданням подається викладачу на перевірку під час проведення відповідного семінарського заняття, або в інший, визначений викладачем час.

Загальний підсумок самостійної роботи з вивчення курсу студент показує під час екзаменаційної консультації.

Питання з кожної теми, які треба розглянути та законспектувати, вказані у таблиці.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денне/заочне
Модуль 1. Порівняльно-правові характеристики засад конституційного ладу		
1	Тема 1. Поняття, предмет та зміст порівняльного конституційного права Завдання для самостійного вивчення: 1. Визначте етапи становлення науки порівняльного конституційного права. 2. Засвоїти поняття та терміни з відповідної теми: порівняльне конституційне право, інститут конституційного права, джерела права, конституційний закон, судовий прецедент, правова доктрина, міжнародноправовий акт, система порівняльного конституційного права, функції державного права зарубіжних країн. 3. Пояснити суть принципів ПКП. 4. Історія становлення ПКП як галузі права? 5. Проаналізуйте розвиток політико-правових поглядів видатних діячів, учених щодо проблемних питань ПКП? теми рефератів: - поняття та особливості конституційно-правових відносин; - порівняльний аналіз джерел конституційного права у різних країнах світу; - методи науки державного (конституційного) права зарубіжних країн.	6/8
2	Тема 2. Теорія конституції та сучасні конституційні моделі Завдання для самостійного вивчення: 1. Як співвідносяться значення юридичної та фактичної конституції? 2. Засвоїти поняття конституція, фактична конституція, юридична конституція, конституція – основний закон, верховенство конституції, писана конституція, неписана конституція, жорстка конституція, гнучка конституція, октройована конституція, конституційний нагляд. 3. Назвіть основні риси та особливості порівняльного конституційного права. 4. Розтлумачте поняття та види конституції. 5. Назвіть властивості конституції. 6. Проаналізуйте історію становлення конституції як основного закону держави. 7. Виокремте особливості внесення змін до жорстких конституцій. 8. Проаналізуйте розвиток політико-правових поглядів видатних діячів, учених щодо питань становлення конституціоналізму. теми рефератів: - порівняльний аналіз моделей писаних конституцій США, Німеччини, Франції, Польщі;	6/8

	- порядок внесення змін до конституцій США, Німеччини, Франції, Італії.	
3	Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина Завдання для самостійного вивчення: 1. Розкрийте значення громадянства та підданства для людини. 2. Засвоїти поняття та терміни з відповідної теми: права людини, громадянські права, політичні права, економічні права, соціальні права, механізм реалізації прав та свобод, омбудсман, підданство, громадянство, національність, натуралізація, денатуралізація, філіація, оптація, реєстрація, репатріація, апатриди, біпатриди, іноземці. 3. Поняття та види прав і свобод людини? 4. Визначте особливості конституційного регулювання інститут громадянства? 5. Посада омбудсмен як гарант реалізації прав людини. 6. Що таке обов'язки людини і громадянина? 7. Проаналізуйте розвиток політико-правових поглядів видатних діячів, учених щодо питань прав і свобод людини і громадянина. теми рефератів: - обов'язки людини і громадянина в зарубіжних країнах; - режим іноземних громадян і осіб без громадянства; - місце омбудсмана в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина.	6/10
4	Тема 4. Конституційне визначення форми держави Завдання для самостійного вивчення: 1. Яким чином співвідносяться поняття «політичний режим» та «державний режим»? 2. Засвоїти поняття та терміни з відповідної теми: форма держави, форма правління, форма державного устрою, державний режим, політичний режим, республіка, президентська республіка, парламентська республіка, змішана республіка, монархія, конституційна монархія, унітарна держава, федерація, конфедерація, імперія, демократичний режим, антидемократичний режим, авторитарний режим, тоталітарний режим, тиранія, деспотія. 3. Дайте визначення поняття абсолютної монархії. 4. Назвіть особливості обмеженої монархії. 5. Навести приклади унітарних держав. 6. Навести приклади федеративних держав. 7. Чим відрізняється авторитарний режим від тоталітарного? 8. Чим відрізняється демократичний режим від ліберального? 9. Проаналізуйте розвиток політико-правових поглядів видатних діячів, учених щодо питань форми держави. теми рефератів: - охарактеризувати певну державу (на свій вибір) за формою державного правління; - конституційний статус і роль монарха у розвинутих країнах;	6/8

	- охарактеризувати певну державу (на свій вибір) за формою державного устрою; - конституційно-правовий статус автономій у Великобританії, Італії, Іспанії.	
5	Тема 5. Політичні партії і партійні системи в зарубіжних країнах Завдання для самостійного вивчення: 1. Поняття і сутність політичної партії. 2. Поняття і сутність партійної системи. Види партійних систем. 3. Правове регулювання організації і діяльності політичних партій в зарубіжних країнах. 4. Багатопартійність: її причини і значення.	6/8
6	Тема 6. Конституційні форми безпосереднього народовладдя. Виборче право та виборчі системи Завдання для самостійного вивчення: 1. Перелічіть види референдумів. Які з них використовуються (наведіть приклади країн). 2. У чому схожість та відмінність таких конституційно-правових інститутів, як вибори, відкликання та референдум? 3. Навіщо потрібні вибори? Чому вони використовуються для формування не всіх державних органів? 4. Які принципи виборчого права Ви знаєте? 5. Яке Ваше ставлення до виборчих цензів? Обґрунтуйте свою відповідь. 6. Які значення терміну «електорат» Вам відомі? 7. Яка різниця між виборцем та виборщиком? 8. Які необхідні ознаки демократичного виборчого процесу? 9. Які види виборчих одиниць Вам відомі? В чому мета «виборчої геометрії» і в яких формах вона проявляється? 10. Яким має бути демократичне регулювання фінансування виборів? 11. Як Ви ставитесь до інституту відкликання? Чому він не отримав широкого застосування? 12. В чому полягає соціальна цінність референдуму? В чому його недоліки та переваги як способу прийняття державних та самоуправлінських рішень? 13. Які класифікації та види референдумів Вам відомі? 14. Засвоїти поняття та терміни з відповідної теми: об'єктивне виборче право, суб'єктивне виборче право, сутність виборів, абсолютна не виборність, виборчі органи, мажоритарна система, пропорційна система, змішана система, абсентеїзм, кумулятивний вотум, природна квота, штучна квота. теми рефератів: - поняття та види виборчих цензів; - виборчі системи, що застосовуються при виборах у парламенту Великобританії, Франції та Німеччині; - поєднання мажоритарної і пропорційної виборчих систем у деяких країнах.	6/10

Модуль 2. Конституційно-правовий статус органів публічної влади

7	Тема 7. Інститут законодавчої влади. Парламентаризм та конституційно-правовий статус парламенту Завдання для самостійного вивчення: 1.Визначте особливості формування однопалатних та двопалатних парламентів 2. Яке місце посідає парламент в системі розподілу влад? 3.Чи здійснюється законодавча функція у відсутності парламенту чи поза ним? 4.Які функції, окрім законодавчої, виконує парламент? 5.В чому проявляється представницький характер парламенту? 6.Що представляє собою законодавство як діяльність? 7. Які значення цього терміну Вам ще відомі? 7.Які існують форми парламентського контролю? 8.Що означає ратифікація та денонсація міжнародних договорів? Навіщо необхідна участь парламенту в цьому процесі? 9.Що представляє собою делеговане законодавство, які тут функції парламенту? 10.Які існують двопалатні системи парламенту і навіщо вони потрібні? 11.В чому різниця імперативного та вільного мандату в теорії і на практиці? 12.Яка різниця між сесією та засіданням? 13.Яке значення декількох читань під час обговорення законопроекту? 14.Якими можуть бути результати парламентських розслідувань? 15.Чим відрізняється імпічмент від політичної парламентської відповідальності? 16.Яка різниця між депутатом та делегатом? теми рефератів: - конституційна модель законодавчої влади (порядок формування, структура, повноваження); - поняття та основні стадії законодавчого процесу на прикладі різних країн	6/10
8	Тема 8. Конституційно-правовий статус глави держави Завдання для самостійного вивчення: 1. Визначте конституційно-правовий статус глави держави за різних форм правління. 2. Засвоїти поняття та терміни з відповідної теми: статус глави держави, обрання президента, контра сигнатура, регламентарна влада, абсолютне вето, президентура, повноваження глави держав, імпічмент. 3. Опрацювати питання, які будуть подані у варіанті тестових завдань: - Інститут президентства було запроваджено у (ст.)... - До особливостей статусу монарха слід віднести... - У державах з якою формою правління передбачена посада віцепрезидента... - Імпічмент це... - Види виборів президента в зарубіжних країнах...	6/10

	- Чи може мати місце контрасигнування актів глави держави окремими міністрами в інституті президентства... 4. В чому полягає відмінність у статусі між посадою президента та монарха? 5. Яку роль відіграє президент в державі? 6. Які вимоги існують до кандидатів у президенти в зарубіжних країнах? 7. Яку роль відіграє посада віце-президента? 8. В чому сутність концепції президента-арбітра? 9. Види виборів президента? 10. Які недоліки існують в інституті президентства та монарха? 11. В чому схожість і різниця статусів монарха та президента при парламентарних формах правління? теми рефератів: - поняття імпичменту президента, його підстави, процедура, наслідки; - порівняльний аналіз конституційного статусу Президента США, Франції, Італії.	
9	Тема 9. Конституційно-правовий статус уряду Завдання для самостійного вивчення: 1. Охарактеризуйте допоміжні органи уряду в різних країнах. 2. Засвоїти поняття та терміни з відповідної теми: виконавча влада, уряд, прем'єр – міністр, міністерство, міністр, міністр без портфелю, урядова відповідальність, орган виконавчої влади, місцевий орган виконавчої влади, центральний орган виконавчої влади. 3. Що собою представляє виконавча влада? Як вона співвідноситься з поняттями «адміністративна влада», «виконавчо-розпорядча діяльність», а також «державне управління»? 4. Визначте особливості формування уряду в зарубіжних країнах? 5. Які існують функції уряду? 6. В чому особливості статусу глави уряду? 7. Випадки дострокового припинення повноважень уряду? 8. Яка система виконавчої влади в окремих зарубіжних країнах? 9. Як співвідносяться при різних формах правління глава держави та глава виконавчої влади? теми рефератів: - конституційну відповідальність уряду; - порівняльно-правовий аналіз статусу прем'єр-міністра в зарубіжних країнах.	6/10
10	Тема 10. Конституційні моделі судової влади та конституційного правосуддя Завдання для самостійного вивчення: 1. Визначте позитивні та негативні ознаки сучасних моделей судових систем. 2. Що представляє собою судова влада в чому полягає її призначення? 3. Які відносини судової влади з іншими гілками влади? 4. Чим пояснюється полі системність судової влади в багатьох країнах?	6/10

	5. Засвоїти поняття та терміни з відповідної теми: суд, суддя, юрисдикція, конституційне правосуддя, принципи правосуддя, суд присяжних, судовий прецедент, ювенальні суди. 6. Що означає магістратура? Що представляють собою вищі ради магістратури та подібні їм органи? 7. Порівняйте конституційні принципи судочинства в різних країнах світу. 8. Чим відрізняється адміністративна юрисдикція від адміністративної юстиції? 9. Чому французьку Конституційну раду неможна вважати конституційним судом? 10. Чим конституційне провадження відрізняється від цивільного та кримінального?	
11	Тема 11. Конституційні моделі місцевого управління та місцевого самоврядування Завдання для самостійного вивчення: 1. Проведіть порівняльний аналіз діяльності органів самоврядування в різних державах світу. 2. Чим відрізняється політико-територіальний поділ від адміністративно-територіального? 3. Яка різниця між територіальним поділом та територіальним устроєм? 4. Що представляє собою територіальний округ? Які види територіальних округів Вам відомі? 5. Яке співвідношення між автономією та самоуправлінням? 6. Яка держава більш демократична – централізована чи децентралізована, федеративна чи унітарна і чому? 7. В чому різниця термінів «федеративний» та «федеральний»? 8. Як співвідносяться форма правління та форма територіального устрою? 9. Чи володіють компетенцією федеральні території та залежні території? 10. Як співвідносяться між собою поняття «автономія» та «самоуправління», «автономія» та «федерація», «суверенітет» та «федерація»? 11. Чи є підлеглими органи виконавчої влади суб'єктів федерації виконавчим органам федеральним? теми рефератів: - моделі місцевого самоврядування в різних країнах світу (на прикладі декількох країн); - порядок формування і структура представницьких органів місцевого самоврядування (на прикладі певної країни на свій вибір).	4/10
	Разом	64/102

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль, який здійснюється у ході: - усної відповіді на питання лекційного курсу або тестування знань з певного розділу (теми) або з певних окремих питань лекційного курсу; - розв'язання певних ситуацій тощо; - захисту завдань самостійної роботи; - виступу на семінарських заняттях.	50%
підсумковий контроль, який здійснюється у ході проведення іспиту.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	опрацювання лекційних матеріалів та літератури; підготовка до семінарських занять; надання відповідей на тести по темам курсу; розв'язання кейсів; виконання реферату; іспит

Питання до іспиту

1. Предмет та об'єкт конституційного права як галузі права.
2. Система конституційного права як галузі права.
3. Принципи конституційного права.
4. Інститути конституційного права: поняття, види.
5. Класифікація конституційно-правових норм.
6. Особливості структурної будови норми конституційного права.
7. Суб'єкти конституційно-правових відносин: специфіка та класифікація.
8. Поняття конституціоналізму.
9. Наукознавчі та теоретичні аспекти порівняльного правознавства.
10. Предмет та методологічний інструментарій порівняльного правознавства в сфері конституційного права.
11. Місце порівняльного конституційного права в системі юридичних наук.
12. Місце порівняльного конституційного права в системі компаративістських наук.
13. Наукова та практична значимість порівняльного конституційного права.
14. Основні принципи, цілі та завдання порівняльного конституційного права.
15. Аксиоми та основні напрямки дослідження порівняльного конституційного права.
16. Риси та структура правової системи.
17. Відмінності термінів «правова карта світу», «правова сім'я», «правова система» «система права».
18. Огляд підходів вчених щодо класифікації правових систем.

19. Критерії та фактори класифікації правових систем.
20. Загальна характеристика правових сімей західної традиції права: англо-американська правова сім'я, романо-германська правова сім'я, змішана правова сім'я,
21. Загальна характеристика правових сімей незахідної традиції права: далеко-східна правова сім'я, релігійна правова сім'я, правова сім'я африканського звичаєвого права
22. Загальна характеристика та тенденції розвитку правових систем пострадянського простору.
23. Джерела конституційного права: види та система.
24. Специфіка джерел конституційного права в різних правових системах.
25. Основні етапи конституційного розвитку сучасних держав.
26. Конституція як основне джерело галузі конституційного права.
27. Зміст конституції. Властивості конституції. Форма і структура конституції.
28. Порядок прийняття конституції. Порядок внесення змін до конституції.
29. Контроль за конституційністю нормативно-правових актів: порівняльно-правовий аналіз.
30. Загальна характеристика конституції України.
31. Правовий статус Конституційного Суду України.
32. Класифікація політичних партій України.
33. Доктринальна класифікація прав і свобод особистості в сучасному світі.
34. Конституційно-правовий інститут основних прав і свобод.
35. Зміст основних прав і свобод особистості.
36. Особливості праворозуміння в західній і незахідній традиції права: спільне та відмінне.
37. Основні обов'язки особистості та їх закріплення в конституційному праві різних правових систем.
38. Конституційні гарантії та захист прав і свобод в різних країнах.
39. Конституційно-правове регулювання громадянства.
40. Способи набуття громадянства та його припинення.
41. Статус іноземних громадян й осіб без громадянства.
42. Право притулку і право екстрадиції в різних правових системах
43. Інститут надзвичайного стану й обмеження прав і свобод особистості в різних країнах.
44. Державна влада як інститут конституційного права.
45. Конституційно-правовий інститут форми держави: системно-структурний аспект.
46. Інститут форми правління: порівняльно-правовий аспект.
47. Територіально-політична організація сучасних правових систем.
48. Державно-політичний режим в різних правових системах.
49. Політичні права і свободи в різних правових системах.
50. Особисті права і свободи в різних правових системах.
51. Економічні, соціальні та культурні права і свободи в різних правових системах.
52. Гарантії і захист конституційних прав і свобод в різних правових системах.
53. Міжнародно-правовий захист прав людини.
54. Абсолютна та дуалістична монархія в різних правових системах.

55. Парламентарна монархія, її основні ознаки.
56. Президентська республіка, її основні ознаки.
57. Парламентарна республіка, її основні ознаки.
58. Змішані республіки.
59. Унітарні держави, принципи їх організації. Види унітарних держав.
60. Автономії в унітарних державах.
61. Основні ознаки федеративної форми державного устрою.
62. Розмежування предметів ведення між федерацією і її суб'єктами: порівняльний аспект
63. Принципи побудови федерацій: порівняльний аспект
64. Основні ознаки демократичного державного режиму.
65. Основні ознаки авторитарного державного режиму. Його різновиди.
66. Характеристика законодавчих органів в різних правових системах.
67. Основні функції парламенту. Види парламентів за обсягом їх компетенції та внутрішню структуру.
68. Процедури і організація парламенту і його палат. Керівництво палат. Індивідуальне і колегіальне керівництво.
69. Основні форми діяльності парламенту. Парламентські комітети. Парламентські комісії. Парламентські фракції.
70. Порядок роботи парламенту і його палат.
71. Норми, що регулюють правила парламентських дебатів. Норми , що регулюють статус депутата. Імунітет і індемнітет.
72. Загальна характеристика парламенту України.
73. Склад і структура ВРУ.
74. Повноваження парламенту України.
75. Правовий статус народного депутата України.
76. Інститут глави держави і його різновиди.
77. Порядок заміщення глави держави (у монархічних державах, у республіканських державах).
78. Компетенція глави держави (у монархічних державах, у республіканських державах).
79. Акти глави держави (у монархічних державах, у республіканських державах).
80. Інститут колективного глави держави.
81. Відповідальність глави держави.
82. Взаємовідносини глави держави та уряду в різних правових системах.
83. Правовий статус Президента України.
84. Повноваження Президента України.
85. Відповідальність Президента України.
86. Види уряду в різних країнах.
87. Способи і процедури формування уряду в різних країнах.
88. Компетенція і акти уряду в різних країнах.
89. Глава уряду, члени уряду і їх статус: конституційно-правове та адміністративно-правове регулювання в різних країнах.
90. Структурний розподіл уряду в різних країнах. Внутрішній і зовнішній кабінет.
91. Види відповідальності уряду. Види відповідальності членів уряду за законодавством різних країн.
92. Допоміжні органи уряду в різних країнах: статус, склад, формування, компетенція.

93. Місце Кабінету Міністрів України в системі органів виконавчої влади.
94. Функції Кабінету Міністрів України.
95. Внутрішня структура то організація роботи.
96. Акти Кабінету Міністрів України.
97. Співвідношення судової влади і судової системи.
98. Конституційні основи судової влади в сучасному світі: структура та принципи.
99. Правове регулювання професійної підготовки суддівського корпусу в різних країнах.
100. Суддівське співтовариство в різних країнах.
101. Конституційне регулювання судової влади: основні принципи організації та діяльності.
102. Система судових органів в Україні.
103. Принципи правосуддя в Україні.
104. Правовий статус суддів в Україні.
105. Місцеве самоврядування в Україні: організаційно-правові засади і принципи діяльності.
106. Рішення органів місцевого самоврядування.
107. Повноваження органів місцевого самоврядування.
108. Система органів місцевого самоврядування в Україні.
109. Виконавчі комітети місцевої ради.
110. Відповідальність органів місцевого самоврядування в Україні.

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
Поточний контроль			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

Підсумковий контроль екзамен / залік	50
Всього балів підсумкової оцінки	100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	

74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бостан С.К., Тимченко С.М. Конституційне право зарубіжних країн : Навч. посібник. К. : Центр навч. літ., 2005. 504 с.
2. Волощук О. Т. , Качурінер В. Л. , Колесник В. Ю. Конституційне право зарубіжних країн : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2021. 145 с.
3. Закоморна К.О. Державне (конституційне) право зарубіжних країн : (навч. матеріали та схеми) : посіб. для підгот. до іспитів. 2-ге вид., переробл. Харків : Право, 2016. 280 с.
4. Закоморна К.О. Посібник для підготовки з державного (конституційного) права зарубіжних країн. Харків : Право, 2019. 248 с.
5. Качурінер В.Л. Згама А.О. Конституційна скарга як форма звернення до органу конституційної юрисдикції: національний та зарубіжний досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 340-343.
6. Кириченко В.М., Куракін О.М. Порівняльне конституційне право: модульний курс: навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2012. 256 с. URL: <https://ua1lib.org/book/3101030/e805e8>
7. Ковалів М.В., Гаврильців М.Т., Бліхар М.М. Конституційне право України: навч. посібник. Львів: ТОВ «Діга-прес», 2014. 402 с.
8. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, О.М. Лисенко, А.А. Мелешевич. К.: ВАІТЕ, 2021. 528 с.
9. Конституційне право України: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти / Д.С. Терлецький, М.В. Афанасьєва, Ю.Д. Батан та ін. Одеса, 2020. 242 с.
10. Конституційне право України: навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для перевірки знання Конституції України (для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання) / Марущак А.В., Мішина Н.В., Олексій У.О. Глиняний І.В., Чернівці, 2021. 73 с.
11. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін. ; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків : Право, 2020. 592 с.
12. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб./ за заг. ред. М.В. Афанасьєвої. Одеса: «Юридична література», 2017. 256 с.
13. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. для підгот. до іспитів / упоряд. : І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків. Київ : Центр учбов. літ., 2015. 206 с.
14. Крусян А.Р., Міхальова В.О., Н.В. Мішина. Конституційне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник. Одеса : Сімекс-прінт, 2016. 60 с.
15. Ріяка В.О. Конституційне право зарубіжних країн : Навчальний посібник. 2-е вид., допов. і перероб. К. : Юрінком Інтер, 2007. 544 с.

16. Савчин М. Порівняльне конституційне право. Київ: ВАІТЕ, 2020. 462 с. URL: <https://ua1lib.org/book/13784644/04924d>
17. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн : підручник. 10-те вид., переробл. та доповн. Київ : Ін Юре, 2015. 320 с.
18. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс : підручник. 4-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 464 с.

Додаткова

1. Захватаєв В. Судова і арбітражна система Китаю. *Юридична газета*. Юр. газета : Юридичні питання : практика. 2011. № 49. С. 12-13.
2. Маєвська А.А. Права людини в Китайській Народній Республіці : конституційно-правовий аналіз. *Проблеми законності* : Акад. зб. наук. праць. 2008. Вип. 99. 268 с.
3. Чернецька О. Місцеві вибори як форма прямого народовладдя : порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2006. № 4. С. 71-74.
4. Шаповал В. Суд як орган конституційного контролю (із зарубіжного досвіду). *Вісник Конституційного Суду України*. 2005. № 6. С. 20-34.
5. Kuranin V.A. State Law of Foreign Countries. Part General : Конституційне право зарубіжних країн. Загальна частина : Methodological manual on the course of lectures in English. О. : Feniks, 2011. 202 p.
6. Kuranin V.A. State Law of Foreign Countries. Part Special : Конституційне право зарубіжних країн. Особлива частина : Methodological manual on the course of lectures in English. О. : Feniks, 2011. 176 p.
7. Mishyna N.V. Modern concepts in constitutional law : Сучасні концепції конституційного права у країнах англосаксонської правової родини : Common law countries : Working programme for the course of lectures in English. О. : Feniks, 2010. 40 p.

Інформаційні ресурси

https://minjust.gov.ua/azu_es_4	Загальнодержавна інформаційна мережа з питань європейського права
http://www.ulf.com.ua/	Українська правнича фундація
http://www.eclg.gov.ua/	Центр європейського і порівняльного права
http://www.ulde.kiev.ua/news.php	Центр розвитку українського законодавства
http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm	Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія
http://www.law.yale.edu/library/	Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету
http://www.ddb.de/	Німецькі бібліотеки
http://www.bnf.fr/	Національна бібліотека Франції
http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib	Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія”
http://www.library.univ.kiev.ua	Наукова бібліотека ім. М.Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

http://portal.rada.gov.ua	Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
http://www.kmu.gov.ua	Урядовий портал України
http://partnerstvo.com.ua/	Закони України
http://www.uapravo.net/	Законодавство України
http://pravoznavec.com.ua	Правознавець: Електронна бібліотека юридичної літератури
http://www.urist.in.ua/	Український юридичний форум
http://yurist-online.com/uslugi/yuristam/knigi/	Книги та підручники з права України
http://www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського